

Огієнко К. О.,

викладач кафедри іноземних мов із латинською
та українською мовами

ДЗ «Луганський державний медичний університет»

МЕТОД ПИТАНЬ ЯК ОСНОВНИЙ СИНТАКСИЧНИЙ ЗАСІБ РОЗМЕЖУВАННЯ ТЕМИ Й РЕМИ

Анотація. У статті підсумовано дослідження актуального членування речення XIX – XXI ст. і вказано п'ять засобів сигналізації теми й реми. Розглянуто метод питань як основний синтаксичний засіб та вперше висвітлено його в діяхронічному вимірі із застосуванням актуалістичного методу. Автор простежує становлення методу питань у надрах психологічного синтаксису та його подальший розвиток у межах функціонального синтаксису. Зроблено висновок про універсальність цього засобу порівняно з іншими засобами.

Ключові слова: актуальне членування речення (АЧР), тема, рема, засоби АЧР, метод питань.

Постановка проблеми. Студії В. Матезіуса викликали резонанс та спричинили появу досліджень, присвячених так званому актуальному членуванню речення (далі – АЧР), спочатку в межах Празького лінгвістичного гуртка, а пізніше – в інших країнах. Це явище викликало багато суперечок, починаючи від природи та підходів до його трактування і завершуючи питаннями АЧР на матеріалі конкретних мов. Суперечки виникають не лише в термінології, а й у принципах та засобах розмежування теми та реми. Нині АЧР стало невід'ємною складовою частиною сучасного мовознавства (як теоретичного, так і прикладного). Саме через це необхідно всебічно висвітлити як саме явище, так і певні його аспекти, враховуючи еволюцію інтерпретацій лінгвістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій загалом та його засобів зокрема показав, що більшість лінгвістів зупиняється на синтаксичних засобах (переважно порядок слів) [1; 2] та лексичних [3]. Метод питань висвітлено у деяких працях [4; 5].

Актуальність нашої статті визначається теоретичними та прикладними потребами розвитку сучасного мовознавства, зокрема, важливістю узагальнення історії лінгвістичних учень у зв'язку з їх сучасним станом.

Метою статті є комплексний розгляд та вивчення досліджень засобів АЧР загалом та методу питань зокрема.

Виклад основного матеріалу. Питанням засобів розмежування теми й реми під час АЧР займалися багато лінгвістів (зокрема українських). Більшість експлікує три-чотири засоби, які мають різні назви. Спираючись на найбільш ґрунтовні праці [6–12], загальну систему засобів можна накреслити в такому вигляді:

1. Синтаксичні засоби: а) найкоротшою відповіддю, яка дається на займенникове питання з конситуації, є рема (*монорема* за Г.А. Вейхманом [9]); саме цей засіб часто називають *методом питань*; б) порядок слів (разом із пасивними конструкціями) (проектно-синтаксичні засоби [13]): за умов немаркованого актуального членування (тобто коли логічний наголос відсутній або збігається з фразовим) ремою виступає останній елемент; в) особливі конструкції (морфосинтаксичні засоби [13]).

2. Інтонаційні засоби: а) сегментація, б) логічний наголос (ритмічні [7], фонетичні (логічний наголос, темп вимови, паузи) [14], просодичні [15; 11], фонетичні (паузи, емпізи, скандування, умовчання, рематичний наголос) [12], інтонаційні (система звуків, склад добудови, словесного наголосу та інтонації, яка розуміється як діалектична єдність фразової мелодики, фразового наголосу, швидкості чи темпу вимови фраз і голосового тембру) [16]. Т.М. Ніколаєва говорила про нульовий випадок акцентованості – ті речення, в яких не представлені як яскраво акцентовані ані тема, ані рема, а логічний наголос збігається з фразовим і розташовується в межах останнього наголошеного слова [17].

3. Лексичні засоби: значення а) слова, яке аналізується, наприклад, емпітичне *do* в англійській мові, б) сусідніх слів, наприклад, неозначений артикль для реми; означений артикль для теми; підсилювально-видільні частки для виділення як теми, так і реми; уточнювальні форманти; особові займенники як тема; низка займенників-ремагізаторів; дієслова певної семантики (виникнення, наявність); форма дієслова; інфінітивні конструкції; розгортання дієслівного присудка (заміна дієслова словосполученням); використання дієслівних пар, які перебувають у відношеннях конверсії; лексичні повтори [9].

4. Паралінгвістичні засоби: міміка, жести, знаки, поява предмета в полі уваги мовців тощо [12].

5. Змішані засоби (комплексний засіб [18]): а) синтаксично-інтонаційні (емпітична та питальна інверсія одночасно з логічним наголосом на препозитивному елементі), б) синтаксично-інтонаційно-лексичні (спеціальні конструкції плюс логічний наголос на ремі, якому іноді передує неозначений артикль чи якийсь інший лексичний сигнал наступної реми).

Є. Гаїчова та П. Сгалл назвали такі групи засобів: 1) порядок слів, 2) емоційно немаркована інтонація, синтаксичні конструкції, 3) частки та афікси, які в деяких мовах Східної Азії та частково в африканських мовах належать до основних морфологічних засобів [19, с. 54–56].

Деякі дослідники наголошують на тому, що засоби АЧР в письмовому та усному мовленні різні [20]. В усному мовленні основний засіб вираження актуального членування – інтонація.

Рема виділяється: 1) різким зниженням частоти коливань основного тону висловлення (мелодика, перепад частоти); 2) порівняним підсиленням напруги органів мовлення (тобто більшою чіткістю вимови); 3) порівняним збільшенням тривалості та інтенсивності вимови [20, с. 113].

Основним засобом вираження АЧР у письмовому мовленні є порядок слів [20, с. 115].

Проте які б засоби не мала мова у своєму розпорядженні, «метод питань все ще залишається одним із найбільш ґрунтовних методів визначення інформаційної структури» [5].

Становлення методу питань відбулось вже в надрах психологічного синтаксису. Терміни *психологічний підмет* та *психо-*

логічний присудок, запроваджені Г. Габеленцем, були підтримані багатьма дослідниками. Г. Габеленц висловив думку про наявність трьох так званих підгрунть, які представляють психологічний підмет: *Що сталося тоді? Що сталося тоді там? Що сталося тоді там із тим-то й тим-то?* [21, с. 356].

Г. Пауль, як і сучасні дослідники АЧР, уважав, що найважливішим елементом, метою повідомлення є психологічний присудок (сучасна рема), на який падає найсильніший наголос. Як приклад лінгвіст використав речення *Karl fährt morgen nach Berlin*, в якому кожен із чотирьох членів речення може стати особливо виділеним присудком [22, с. 339]. Чотири варіанти речення, що складаються з тих самих слів, відповідають чотирьом різним питанням: *Куди їде завтра Карл? – Коли Карл поїде до Берліна? – Як відправиться Карл до Берліна? – Хто їде завтра до Берліна?* Відповіді на ці питання перетворюються на психологічні присудки [22, с. 340].

Варто також пам'ятати, що кожне з цих речень матиме різну відому та невідому слухачеві інформацію. Так, для першого речення відомою є поїздка, а мета цієї поїздки – невідомою; для другого речення невідомим є час майбутньої поїздки Карла; у третьому реченні невідомим є спосіб подорожі; а в четвертому реченні – особа, яка поїде завтра до Берліна [22, с. 340].

Такі думки пізніше можна зустріти в таких доробках [8; 19; 23–25].

Термін «питання, що мається на увазі» (underlying question) уперше бачимо в праці А. Хетчер [26, с. 238]. Намагаючись встановити погляд предикації, А. Хетчер припустила, що будь-яке судження можна вважати відповіддю на питання, що мається на увазі.

На метод питань спирався І.П. Распопов [27, с. 50]. Так, у конструкції *Вчера вечером заходил ко мне мой друг* граматичне членування не зміниться від перестановки слів. Для того, щоб ця конструкція стала реченням, вона має отримати певне комунікативне значення. Лексико-граматичний склад цієї конструкції дає змогу використовувати її, наприклад, як відповідь на такі питання: *Що трапилося вчора ввечері? Що робив ваш друг? Коли до вас заходив ваш друг? Що робив вчора ввечері ваш друг?*

Щоб завершити оформлення речення, необхідно виразити й актуальне членування, тобто застосувати відповідний порядок слів: *Вчера вечером – заходил мой друг, Мой друг – вчера вечером заходил ко мне, Мой друг заходил ко мне – вчера вечером, Вчера вечером мой друг – заходил ко мне.*

Ю.К. Щеглов намагався точно та чітко визначити поняття *логічний суб'єкт* та *логічний предикат*, тому що визначення більшості лінгвістів уважав недостатніми. Трансформаційне визначення логічного предикату базується на тому факті, що майже будь-яке розповідне речення може бути представленим як відповідь на деяке гіпотетичне питання, тобто трансформуватися в питальне речення. Трансформація робиться носієм мови з урахуванням якихось розставлених у реченні формальних індикаторів логічного предиката. У грубому вигляді правило визначення логічного предиката дослідник сформував так: логічним предикатом речення є та його частина, яка під час трансформації в питання замінюється питальним словом [28, с. 111].

Крім того, у питальних реченнях може бути свій логічний предикат, як і в розповідному. Цікавою є думка лінгвіста про те, що навіть можна поставити «питання до питання», щоб з'ясувати логічний предикат питального речення шляхом нової питальної трансформації. Логічним предикатом питального речення може виявитися не лише питальне слово, а й будь-який інший член.

Ту частину речення, яка під час трансформації цього речення в питальне стає логічним предикатом останнього, Ю.К. Щеглов назвав *власне логічним суб'єктом* [28, с. 114].

І.Ф. Вардуть як ілюстративний матеріал використав три відрізки усного російського тексту: *Петр уехал в Москву* (відповідь на питання *Що зробив Петро?*), *Петр уехал в Москву* (відповідь на питання *Хто поїхав до Москви?*), *Петр уехал в Москву* (відповідь на питання *Куди поїхав Петро?*) [23, с. 115] (жирним шрифтом виділено наголошені слова).

Е. Бенеш виокремив контекстуально незалежні, напівзалежні та залежні речення. Один із типів напівзалежних речень представлений простими відповідями на запитання: питання складає мінімальний попередній контекст. Питання та відповідь становлять порівняно незалежну комунікативну одиницю, оскільки відповідь містить рему, яка не вимагає подальшого контексту.

Сюди також, на думку мовознавця, належать речення, які відповідають певній ситуації та визначаються нею. На відміну від відповідей на запитання, вони виражаються лінгвістично більш явно. Наприклад, можна розглянути ситуацію, коли батьки повернулися додому і побачили, що діти розбили вазу. Якщо вони запитають *Kdo tu vázu rozbil?*, то відповідь може бути просто слово *Petr*. Якщо ж діти самі повідомлять, що сталося, то потрібна буде вся фраза *Tu vázu rozbil Petr* [29, с. 269].

В. Дресслер також висловив думку, що питання часто виступає засобом організації членів речення в тему або рему [30, с. 89]. Тобто до наявного речення можна поставити питання, які вкажуть на тему або рему. Питання типу *Що сталося?* відкривають рему. Але лінгвіст одразу зробив кілька зауважень. По-перше, такі питання не підходять для речень, які містять зв'язку: *Prag ist schön*. По-друге, його цікавить питання, чи сприймає слухач рематичний полюс у реченні, чи все речення цілком і тільки його. По-третє, для В. Дресслера залишається незрозумілим, як можна відокремити питання, які спрямовані на тему, потім на топик (логічний або психологічний підмет), а потім – на граматичний підмет. Крім того, цікавить дослідника і теоретичний статус таких «невід'ємних» питань [30, с. 90].

Більш важливим для дослідника видався тест «на опускання слів у відповіді», після чого у відповіді залишається лише рема: *Wen hat Hans gesehen? – Maria (hat Hans gesehen)* [30, с. 91].

П. Адамец використав поняття *діагностичне питання*. Лінгвіст зазначив, що якщо взяти три елементи – агенс, дію та об'єкт дії, то їх можна, залежно від поданої конситуації та цього інформаційного наміру мовця, організувати в речення з шістьма головними варіантами актуального членування:

1) *Директор / изучает проект* (діагностичне питання *Що робить директор?*) 2) *Директор изучает / проект* (діагностичне питання *Що вивчає директор?*) 3) *Проект / изучает директор* (діагностичне питання *Що відбувається з проектом?*) 4) *Проект изучает / директор* (діагностичне питання *Хто вивчає проект?*) 5) *Директор проект / изучает* (діагностичне питання *Що робить директор з проектом?*) 6) *Директор проект / изучает* (діагностичне питання *Чи вивчає директор проект?*) [31, с. 189].

Матеріал російської мови дає змогу чітко простежити кореляцію питання з порядком слів: у разі зміни порядку слів змінюється зміст речення, а отже, і питання, на яке відповідає це речення. І.І. Ковтунова навела такий приклад [8, с. 6]. У реченні *Андрей поехал в Ленинград* мовець повідомляє дещо про

дії Андрія, а саме – що він поїхав до Ленінграду. Це речення відповідає на питання *Що зробив Андрій?*

Речення *В Ленінград поїхав Андрей* набуває іншого змісту. В ньому повідомляється про те, хто поїхав до Ленінграду. Передбачається, що слухач знає про поїздку до Ленінграду, проте не знає, хто саме туди поїхав. Тому це речення відповідає на питання *Хто поїхав до Ленінграду?*

Речення *Поїхав Андрей в Ленінград* має метою повідомити, куди поїхав Андрій. Слухач може знати про поїздку Андрія, проте не знає, куди саме він поїхав. Речення відповідає на питання *Куди поїхав Андрей?*

Найкоротшу відповідь, яка дається на займенникове питання з конситуації, Г.А. Вейхман назвав предикатом, або монореомою. Питальний елемент самого питання учений уважав предикатом. Водночас необхідно враховувати, що питальний елемент може бути суб'єктом, по-перше, при маркованому предикативному членуванні (коли предикатом стає який-небудь інший член), а, по-друге, при клішуванні: звороти типу *what's more/worse* з логічним наголосом на останньому елементі, риторичні питання типу *Why should he? How can/could/would she?* з логічним наголосом на модальному дієслові. Те, що останній є предикатом, підтверджується конситуацією: *She must understand thoroughly what she's doing. How can she?*, де важливо взяти під сумнів спроможність особи до розуміння, а не з'ясувати спосіб, яким це розуміння буде здійснюватися [9, с. 53].

Л. Юхансон спирався на поняття АЧР, досліджуючи порядок слів у турецькій мові. Лінгвіст стверджував, що суб'єкт може не знаходитись у звичайній для нього позиції на початку речення, через що він не буде *темою* (=данам), за якою знаходиться твердження, коментар, *рема*.

Різний порядок слів спричиняє різне розуміння граматично однакових речень, і, відповідно, різні питання до цих речень. Так, речення *Makbuzlar bugün geldi* слід розуміти як “(Ці) квитанції надійшли сьогодні”, а речення *Bugün makbuzlar geldi* – як “Сьогодні надійшли квитанції”. У першому реченні тематичність суб'єкта спричиняє значення визначеності, а у другому психологічна значущість концентрується на *новому*, яке розуміється як невизначене. Перше речення ніби відповідає на питання «Де залишилися квитанції», а друге речення є відповіддю на питання «Що сьогодні сталося?» [24, с. 408].

Є. Гаїчова та П. Сгалл висловили думку, що місце актуального членування в описі системи мови знаходиться на рівні тектограматичної структури речення, тому що деякі семантичні відмінності пов'язані саме з різним актуальним членуванням [19, с. 40–41]: *В Моравии говорят по-чешски* (речення є відповіддю на питання *Якою мовою говорять в Моравії?*); *По-чешски говорят в Моравии* (речення є відповіддю на питання *Чеською говорять в Моравії чи в Словаччині?*) (жирним шрифтом виділено реми).

Розглядаючи комунікативну будову речення, А.П. Загнітко розбирав речення *Оксана заспівала*, яке може вживатися у кількох типових ситуаціях і бути поясненим, спираючись на типові питання: 1. *Що зробила Оксана?* 2. *Хто заспівав?* 3. *Що трапилося?* Даючи відповіді на кожне з поставлених питань, речення певним чином пристосовується, модифікується в інтонаційному і смислово-плані до своєї мети, свого комунікативного завдання [18, с. 122].

В.В. Гуревич розглядав питальне речення типу *Куда уехал Петр?*, в якому рема представлена питальним займенником, а тему становлять підмет та присудок. На думку дослідника,

ставлячи таке питання, ми заздалегідь знаємо, що Петро кудись поїхав, отже, ця частина речення не охоплюється питальною модальністю – факт від'їзду Петра не підлягає сумніву, а вважається істиною [25, с. 69].

Висновки. Отже, АЧР – це важлива складова частина сучасного синтаксису, яка має кілька засобів вираження: синтаксичні, інтонаційні, лексичні, паралінгвістичні, змішані. Для кожної окремої мови та кожного окремого виду мовлення (писемного чи усного) ці засоби різні. Найбільш універсальним засобом є так званий метод питань: питання до речення можна поставити в будь-якій мові. Допоміжним засобом для відповіді на це питання (якщо це не однослівна відповідь, тобто монорема) стає або порядок слів, або інтонація. Питання, яке ставиться до речення, лінгвісти називають гіпотетичним, діагностичним або типовим. Крім того, деякі мовознавці відзначають можливість поставити «питання до питання».

Перспективи подальших досліджень у напрямі АЧР загальною та методі питань зокрема вбачаємо в уніфікації термінології АЧР та залученні матеріалів більшої кількості мов, які дадуть змогу встановити загальнолінгвістичні теоретичні засади цього явища.

Література:

1. Загнітко А.П. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект / А.П. Загнітко. – Донецьк, 2009. – 137 с.
2. Хворостяна М.І. Актуальне членування речення та порядок слів в англійській мові / М.І. Хворостяна // Освіта, наука та виробництво: розвиток і перспективи: матеріали I Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої 15-й річниці заснування Шосткинського університету (Шостка, 21 квітня 2016 р.). – Суми: Сумський державний університет, 2016. – С. 102–103.
3. Стрига Е.В. Лексичні засоби виділення теми і реми в англійській та українській мовах / Е.В. Стрига // Записки з романо-германської філології. – 2014. – Випуск 2 (33). – С. 114–118.
4. Вінтонів М. Статус реми в структурі висловлення / М. Вінтонів // Типологія та функції мовних одиниць: науковий журнал. – Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. – 2015. – № (2) 4. – С. 31–40.
5. Heusinger K. von. Information Structure and the Partition of Sentence Meaning // Travaux du Cercle Linguistique de Prague n. s. / Prague Linguistic Circle Papers / ed. by E. Hajičová, P. Sgall, J. Hana, T. Hoskovec. – Amsterdam; Philadelphia: Benjamins, 2002. – № 4 – P. 275–305.
6. Novák P. Remarks on Devices of Functional Sentence Perspective / P. Novák // Papers on Functional Sentence Perspective / ed. by F. Daneš. – Prague: Academia, 1974. – P. 175–178.
7. Пала К. Отношение между порядком слов и актуальным членением в чешском языке / К. Пала // Prague Studies in Mathematical Linguistics. – 1967. – № 2. – P. 51–64.
8. Ковтунова И.И. Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения [учеб. пособие] / И.И. Ковтунова. – 2-е изд., стереотип. – М.: УРСС, 2002. – 238 с.
9. Вейхман Г.А. Предикативное членение высших синтаксических единиц / Г.А. Вейхман // Вопросы языкознания. – 1977. – № 4. – С. 49–56.
10. Шевякова В.Е. Современный английский язык. Порядок слов, актуальное членение, интонация / В.Е. Шевякова. – М.: Наука, 1980. – 384 с.
11. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства: підручник / М.П. Кочерган. – К.: Академія, 2006. – 423 с.
12. Меркулова Н.О. Засоби тема-рематичного поділу висловлення [Текст]: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н.О. Меркулова; Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2006. – 20 с.

13. Леонтьев А.А. Актуальное членение предложения и способы его выражения в русском языке / А.А. Леонтьев // Теория языка, методы его исследования и преподавания. К 100-летию со дня рождения Льва Владимировича Щербы: сб. статей / отв. ред. Р.И. Аванесов – Л.: Наука, 1981. – С. 167–172.
14. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис / І.Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 222 с.
15. Гак В.Г. Коммуникативные трансформации и системность средств логического выделения во французском языке / В.Г. Гак // Филологические науки. – 1975. – № 5. – С. 49–59.
16. Васильев В.О. Про інтонаційні засоби вираження реми (на матеріалі англійської і російської мов) / В.О. Васильев // Інтонація як мовний засіб вираження думки; за ред. А.Й. Багмут. – К.: Наукова думка, 1975. – С. 7–17. – (Монографія).
17. Николаева Т.М. Актуальное членение – категория грамматики текста / Т.М. Николаева // Вопросы языкознания. – 1972. – № 2. – С. 48–53.
18. Загнітко А.П. Основи українського теоретичного синтаксису / А.П. Загнітко. – Горлівка: ГДПІМ, 2004. – 254 с.
19. Гаичова Е. Актуальное членение языка и его место в описании языка / Е. Гаичова, П. Сгалл // Формальное описание структуры естественного языка: сб. науч. трудов. – Новосибирск, 1980. – № 10. – С. 39–60.
20. Сиротинина О.Б. Лекции по синтаксису русского языка [учеб. пособие для филол. спец. ун-тов] / О.Б. Сиротинина. – М.: Высш. школа, 1980. – 141 с.
21. Gabelenz G. von der. Die Sprachwissenschaft, ihre Aufgaben, Methoden und bisherigen Ergebnisse / G. von der Gabelenz. – Leipzig: T.O. Weigel Nachfolger (Ch. Herm. Tauchnitz), 1891. – 529 S.
22. Пауль Г. Принципы истории языка / Г. Пауль; пер. с нем. под ред. А.А. Холодовича; вступит. статья С.Д. Кацнельсона. – М.: Изд-во иностр. лит., 1960. – 500 с.
23. Вардуть И.Ф. К обоснованию актуального синтаксиса / И.Ф. Вардуть // Язык и мышление: сб. статей / отв. ред. Ф.П. Филин. – М.: Наука, 1967. – С. 115–122.
24. Юхансон Л. Определенность и актуальное членение в турецком языке / Л. Юхансон; пер. с нем. И.М. Богуславского // Новое в зарубежной лингвистике / Составление А.Н. Барулина; общ. ред. А.Н. Кононова; вступ. статья А.Н. Кононова и А.Н. Барулина. – М.: Прогресс, 1987. – Вып. XIX. – С. 398–425.
25. Гуревич В.В. Актуальное членение предложения в его разных проявлениях / В.В. Гуревич // Вопросы языкознания. – 2004. – № 3. – С. 69–87.
26. Hatcher A.G. Syntax and Sentence / A.G. Hatcher // Word. – 1956. – Vol. 12, no. 2. – P. 234–250.
27. Распопов И.П. Актуальное членение предложения (На материале простого повествовательного предложения преимущественно в монологической речи) / И.П. Распопов. – Уфа: Изд-во Башкир. гос. ун-та им. 40-летия Октября, 1961. – 163 с.
28. Щеглов Ю.К. К понятиям логических субъекта и предиката / Ю.К. Щеглов // Машинный перевод и прикладная лингвистика. – 1964. – № 8. – С. 109–124.
29. Beneš E. On Two Aspects of Functional Sentence Perspective / E. Beneš // Travaux linguistiques de Prague. – Prague. – 1968. – V. 3. – P. 267–274.
30. Dressler W. Funktionelle Satzperspektive und Texttheorie / W. Dressler // Papers on Functional Sentence Perspective / ed. by F. Daneš. – Prague: Academia, 1974. – P. 87–105.
31. Адамец П. Актуальное членение, глубинные структуры и перифразы / П. Адамец // Papers on Functional Sentence Perspective / ed. by F. Daneš. – Prague: Academia, 1974. – С. 189–195.

Огиенко Е. А. Метод вопросов как основное синтаксическое средство разграничения темы и ремы

Аннотация. В статье обобщены исследования актуального членения предложения XIX – XXI вв. и указано пять средств сигнализации темы и ремы. Метод вопросов рассмотрен как основное синтаксическое средство и впервые отображен в диахроническом плане с применением актуалистического метода. Автор отслеживает становление метода вопросов в пределах психологического синтаксиса и его дальнейшее развитие в функциональном синтаксисе. Сделан вывод об универсальности этого средства по сравнению с другими средствами.

Ключевые слова: актуальное членение предложения (АЧП), тема, рема, средства АЧП, метод вопросов.

Ohienko K. Question Test as the Main Means of Distinction between Theme and Rheme

Summary. The article summarizes the researches of the actual division of sentence of XIX – XXI cent. and specifies five means of theme-rheme demarcation. These means are different for different languages as well as for different styles. The question test is treated as the main means while word order and intonation are also very popular and sometimes they are closely connected with the question test. For the first time the question test is viewed diachronically with the usage of actualistic method. The author traces the appearance of the question test within the framework of psychological syntax and its further development in functional syntax. In the naming of questions there is also no unity as questions are called either hypothetical, or diagnostic, or typical. Besides some linguists point out the possibility to put “a question to a question”. The analyzed works give an opportunity to draw a conclusion that the question test is universal practically for all languages comparing with other means because a question can be put to a sentence in any language.

Key words: actual division of the sentence (=functional sentence perspective, FSP), theme, rheme, means of FSP, question test.